

6 лет (стоимостью в 3% от всех доходов от объекта авторского права на территории США за предыдущие 12 лет); 4) возможность продления еще на 6 лет (стоимостью в 5% от всех доходов от объекта авторского права на территории США за предыдущие 6 лет); 5) возможность продления еще на 10 лет (стоимостью в 10% от всех доходов от объекта авторского права на территории США за все время). Согласно этому предложению, срок действия копирайта заканчивается через 46 лет.

ПЕТРЕЧЕНКО С. А.

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Право інтелектуальної власності дедалі більше стає найбільш пріоритетною підгалуззю цивільного права як на рівні держави, так і на міжнародному рівні. Особливими об'єктами права інтелектуальної власності є об'єкти, до яких відносять сорти рослин і породи тварин. Враховуючи необхідність оптимізації розвитку сільського господарства в Україні та світі дослідження особливостей міжнародного механізму захисту цих об'єктів є досить актуальним.

Спочатку система патентування була створена для «неживих», промислових винаходів. Розвиток сучасної біотехнології змінив це правило. Перед тим як «патенти на життя» стали реальністю, права на селекційні досягнення були єдиною формою прав інтелектуальної власності, пов'язаною з живими організмами. Але, по-перше, права на селекційні досягнення стосуються лише рослинних сортів (а не генів, наборів генів, клітин або тварин). І, по-друге, права на селекційні досягнення не забезпечують такого сильного захисту, як патенти, і менш економічно вигідні.

Сорти рослин є особливим об'єктом права інтелектуальної власності їх охорона на міжнародному рівні забезпечується Міжнародною конвенцією з охорони нових сортів рослин від 02.12.1961 [1].

Гармонізація охорони інтелектуальної власності на міжнародному рівні позначилася негативним чином на сільському господарстві та охороні прав на сорти рослин. Відповідно до Угоди ТРІПС [2], країни-члени СОТ повинні забезпечити охорону прав інтелектуальної

власності на сорти рослин. При цьому вони вільні обирати спосіб охорони – у формі патентів або іншим чином через запровадження спеціального національного режиму охорони.

У 1996 року було прийнято Директиву ЄС 98/44 Європейського парламенту і ради «Про правову охорону біотехнологічних винаходів» [3]. На особливу увагу заслуговує визначення, наведене в п. (31) Директиви, так як воно демонструє інструмент, який встановлює рубіж між сортами рослин і винаходами, який за аналогією може бути застосований і до тварин: «Групування рослин, що характеризуються особливим геном (а не його повним геномом) не охоплюється охороною нових сортів і, тому не виключається з патентоспроможності, навіть якщо воно містить нові сорти рослин».

Можливість охорони рослин і тварин патентами на винаходи створює ряд проблем, пов'язаних з обсягом прав власників патентів на винаходи і патентів на селекційні досягнення.

При використанні винаходу в селекційному досягненні виникає необхідність отримати дозвіл на використання. Сьогодні фактично неможливо зобов'язати власника патенту надати виключне право селекціонера на використання винаходу. Крім того, наявність патентів на трансгенні рослини і трансгенні тварини без можливості отримання невиключної ліцензії може перешкоджати селекційній роботі, оскільки закриті правом на запатентовані винаходи області досліджень стають комерційно непривабливими для селекціонерів.

Розвиток патентування рослинного матеріалу демонструє, що патентування підтримує біопіратство – крадіжку біологічних ресурсів та знань без визнання або винагороди тим, хто отримав і розвивав ці знання й ресурси.

Міжнародна конвенція з охорони прав на нові сорти рослин обмежує права фермерів купувати насіння з джерел, інших, ніж оригінальні. Звісно, ціна «оригінального» насіння є значно вищою. Компанії, зайняті розробкою і виготовленням насіння, зазначають, що у фермерів немає необхідності купувати насіння сортів рослин, що підлягають охороні. Останні можуть і надалі практикувати вирощування сортів рослин, які не охороняються. Тоді права фермерів не будуть обмежуватися правовою охороною сортів рослин. Угода ТРІПС надає країнам-учасникам певну свободу щодо запровадження національної охорони нових сортів рослин.

Досить проблемним питанням міжнародного механізму охорони права інтелектуальної власності є так звані «патенти на життя». Результати їх використання стали приводом для численних дискусій.

Серед інших суттєвих недоліків застосування патентів на життя можна назвати наступні: обмеженість доступу до медикаментів (патентування медикаментів (з живою матерією у складі та без неї) підвищує їх ціну); людина як об'єкт біопіратства (комерціалізація частин

людського тіла, наприклад, генів, викликає значно більш негативну реакцію в суспільстві); страждання тварин. (можливість отримувати патенти на трансгенних тварин може призвести до використання інженерії в цілях проведення тестів на тваринах).

Варто зазначити, що живі культури завжди конкретні. Вони, на відміну від неживих об'єктів, у формі абстрактних рішень, що дозволяють їх матеріалізувати, не існують. У них сумішений задум творця з його безпосереднім живим результатом. Автору, який працює з живим об'єктом, доводиться визнавати «авторські права природи»: в них речовина, конструкція, спосіб відтворення, та й сам спосіб існування об'єкта «винайдено» природою. Автору залишається тільки в дозволеній нею (природою) межах змінювати об'єкт, пристосовуючи його до задоволення людських потреб.

Таким чином, вважаємо, що відносно охорони модифікованих живих культур, виходячи з вищевказаних особливостей живих об'єктів, слід застосовувати принцип авторського права на складні твори, що складаються з двох частин, що мають самостійне значення.

Список використаної літератури:

1. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин : Міжнародний документ від 02.12.1961 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_856
2. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності : Міжнародний документ від 15.04.1994 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_018
3. Про правову охорону біотехнологічних винаходів : Директива 98/44 Європейського парламенту і ради від 06.07.1998 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : old.minjust.gov.ua/file/31337